

текст виконує певне соціальне замовлення, відображає політичні погляди певних верств суспільства з чіткої позиції і подається інформація [5].

Література:

1. Александрова О.В. Язык средств массовой информации как часть коллективного пространства общества. Московский государственный университет им. М.В. Ломоносова, Филологический факультет, Учебное пособие для вузов, М., Альма Матер, 2008. С. 210-220.
2. Добросклонская Т.Г. Теория и методы медиалингвистики (на материале английского языка). М., 2000.
3. Добросклонская Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ. М., 2008.
4. Казак М. Ю. Современные медиатексты: проблемы идентификации, делимитации, типологии. Медиалингвистика. 2014. № 1 (4). С. 65-76. URL: <https://medialing.ru/sovremennye-mediateksty-problemy-identifikacii-delimitacii-tipologii/> (дата звернення: 13.10.2021).
5. Малюга Е.Н. Подходы к изучению вопросительных предложений в англо-американской прессе. М., 2001.

ПРЕПАРУЮЧИ «СХИЗМАТРИЦЮ»: 5 ПИТАНЬ ДО ГОЛОВНОГО ТВОРУ БРЮСА СТЕРЛІНГА

Донець П. М.

*викладач кафедри романо-германської філології
та методики викладання іноземних мов
Міжнародний гуманітарний університет
Науковий керівник: **Ерліхман А. М.**
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри романо-германської філології
та методики викладання іноземних мов
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Рік тому виповнилося 35 років з дня публікації видатного науково-фантастичного роману Б. Стерлінга «Схизматриця». Тоді ми розглянули його та примикаючи до нього оповідання з позиції трансгуманізму і прийшли до висновку, що твір дійсно можна співвідносити зі згаданою доктриною на основі двох причин: 1) присутності в сюжеті транс-і постлюдей, що розвиваються еволюційним шляхом; 2) прямої згадки і апелювання до ідей трансгуманізму, наукового іморталізму

і сингуляріанства. У той же час відношення самого автора до позицій даної системи поглядів, як з'ясувалося, носить набагато більш складний і суперечливий характер. На користь цього свідчить задіяний їм арсенал зображально-виразних засобів мови (тропів і стилістичних фігур), які несуть в собі експресивно-емоційне забарвлення, тобто містять елемент оцінки, яка, у свою чергу, виявилася досить амбівалентною [1, с. 45].

Сьогодні ми подивимося на цей твір під іншим, більш критичним кутом і доведемо, що «Схизматриця» насправді ще менш однозначна, ніж здається на перший погляд. Третина століття потому багато з передбаченого Стерлінгом в його третьому романі виглядає спірним, нелогічним, або, щонайменше, не до кінця з'ясованим та відрефлексованим. Більш детально ми дослідимо ці протиріччя за допомогою стилістичного аналізу у майбутній статті, а поки позначимо ключові тези, які викликають у нас запитання.

1. А це точно кіберпанк? Не є секретом, що цикл «Схизматриця» вважається *magnum opus* не тільки Стерлінга, а й жанру кіберпанку в цілому – так, принаймні, зазначено в більшості тематичних досліджень, антологій і довідників [8, р. 168]. Нерідко його ставлять в один ряд з «Нейромантом» У. Гібсона, що сформулював канони жанру, і «Лавиною» Н. Стівенсона, який ці основи підсумував [7, р. 44]. «Ці оповідання – і цей роман – найбільш «кіберпанковські» речі, що я коли-небудь напишу», – зізнається письменник в передмові [2, с. 9].

Однак при ближчому розгляді легко помітити, що кіберпанку як такого в романі не так вже й багато, що проявляється як на сюжетному, так і на стилістичному рівні. Репліки рясніють пафосом та гіперболізованими образами-символами, іронія порівняно рідкісна, набагато частіше зустрічаються окличні речення з апелюванням до вічних цінностей і аксіологічних універсалій (*There are more important things than living*), що властиво більш раннім напрямками наукової фантастики. Персонажі розмовляють чи не гаслами, їх мова підкреслено афористична і експресивна (*denying change meant denying life*), текст складається переважно з діалогів на піднесені теми на кшталт долі людства і його місця в світі (*In the name of humanity! And the preservation of human values! We're trying to save the human race*). Ця деталь ріднить «Схизматрицю» швидше з «Академією» А. Азімова, «Містом» К. Сімака чи «Космічною одиссеєю» А. Кларка, ніж з архетипічним кіберпанком, який, навпаки, відомий зниженим стилем, насиченим сленгом, еративами, дісфемізмами і обценною лексикою, що служить висловлюванням протесту проти культурних засад. У. Гібсон, для порівняння, перед написанням «Нейроманта» ретельно вивчав вуличну середу, особливо мову спілкування соціальних низів.

2. У чому антагонізм шейперів і механістів? До кінця не визначено, що робить ці дві фракції настільки непримиренними противникам та що забороняє комбінувати генетику з кіборгізацією, як це робить головний герой, порушуючи тим самим неписані правила. Тим більше що еліти обох конфлікуючих сторін йдуть, по суті, по одному і тому ж шляху, пожинаючи геронтократичні плоди радикального продовження життя: з одного боку висохлі роботоподібні старці (*his plastic eyeballs looked as blank as chips of glass; smiled glassily; dehumanized Mechanist sects; cold persistence of a Mechanist; the cybernetic precision of the Mechanists; cold and soulless creatures; spirits on the wires*), з іншого – впали в інтриганство, шовіністичне безумство і аристократичний фетишизм аристократи (*her face had the blank prettiness of her genetic heritage; studied elegance; anonymous beauty of the Reshaped; slick guile of a Shaper; slick unsettling brilliance of the Reshaped; young and attractive in the trim, anonymous way of the genetically reshaped; false youth; racist supermen; predatory machinations of Shaper fascists; slick as glass; smooth unblemished skin like a perfectly form-fitted paper mask*).

3. У чому постлюдяність? Стерлінг постійно наголошує на розриві постлюдей з людської онтологією, при цьому ведуть і мислять вони цілком по-людськи: плетуть інтриги, вдаються до пристрастей. Так, в одному з оповідань після трансформації в кіборга-омара герой відчуває ревності і спектр аналогічних почуттів, хоча в іншому епізоді підкреслюється, що ці створіння вже навряд чи мають щось спільне зі своїми прабатьками, що акцентується автором стилістично (*they had discarded humanity like a caul; stood ready to abandon humanity entirely; they were alien*).

Дискусійним залишається і ставлення самого письменника до постгуманізму. Хоча дослідники навперербій називають «Схизматрицю» одним з перших транс- або постгуманістичних творів, автор з помітною періодичністю маркує постгуманізм «метафізикою», «релігійними поглядами», «абстракцією», «байками», «вправами в риториці» і їм подібними стилістичними ярликами [5, р. 269].

4. Чим пояснюється кричущий провал в галузі мікробіології? Шейпери, що зводять чистоту і стерильність в культ і здатні перебудовувати організм на свій розсуд, програють бій звичайним бактеріям. Майже всі персонажі страждають від їх впливу при зміні хабітатів. Герої покриті шкірними інфекціями, висипами, виразками, нарывами, мокнучими ранами і гнійниками, текст сповнений описів гниття, слизу і цвілі. У цьому, звичайно, можна углядіти розвиток делезіанських інтенцій в руслі нових онтологій, але невже просунутої генетиці шейперів і хай-теку механістів не під силу з цим впоратися?

5. У чому сенс дотримання священної традиції інтердикту? Навіщо вдаватися до надвитратного проекту тераформування, коли поруч є закинута Земля? До речі, не зовсім ясно, що трапилося з людської коліскою, крім танення полярних шапок і навали бур'янів. Персонажі жахаються холодності і порожнечі космосу (*The cosmos has no meaning, and its emptiness is absolute*), мріють про пристосування під свої потреби Марса, Венери і супутників Юпітера, але гребують ступити на поверхню рідної планети, заселеної, за їхніми ж словами, жменькою дикунів.

Якщо для «Схизматриці» світ людяності – синонім смерті, втрат, розбитих надій, первородного гріха; в той час як постлюдяність асоціюється з життям, надією і майбутнім, як вказує слідом за Стерлінгом Х. Елбер, тоді у чому сенс руху презерваціонізму чи неотеничної республіки, що копіює побут колишнього людства, и чому не можна реалізувати його на Землі? [4, р. 5]. Як зазначає К. Карбонелл, наратив роману пронизаний латентною ностальгією за гуманізмом, але розрив з ним декларується майже всіма ключовими персонажами [3, р. 64]. У цьому шизофренічному стані вони перебувають протягом всієї історії.

На ці та інші питання ми постараємося дати відповіді в прийдешній статті, а поки підсумуємо вищезазначене. «Схизматриця» Б. Стерлінга таїть в собі ще багато неопрацьованих аспектів, смислових колізій і філософських лакун, що чекають на тлумачення. Ключ до цих загадок не в останню чергу захований в багатій стилістиці розглянутого твору.

Література:

1. Донец П. Н. Стилистические средства выражения трансгуманизма в цикле Брюса Стерлинга «Схизматрица». *Slovak international scientific journal*. Bratislava : s. n., 2019. Vol. 29(1). pp. 42–46.
2. Стерлинг, Б. Введение: Околосолнечные забавы. *Схизматрица Плюс*. Москва : АСТ, 2020. С. 5–10.
3. Carbonell C. D. *Dread Trident: Tabletop Role-Playing Games and the Modern Fantastic*. Liverpool : Liverpool University Press, 2019. 250 p.
4. Elber H. *Visions of Humanity between the Posthuman and the Non-Human. Unveiling the Posthuman*. Oxford : Inter-Disciplinary Press, 2012. pp. 3–10.
5. Hollinger V. *Posthumanism and Cyborg Theory. The Routledge Companion to Science Fiction*. London : Routledge, 2009. pp. 267–278.
6. Roden D. *Posthuman Life: Philosophy at the Edge of the Human*. London : Routledge, 2014. 218 p.
7. Sterling B. *Swarm. The Good New Stuff: Adventure in SF in the Grand Tradition*. New York : St. Martin's Griffin, 1999. pp. 42–63.

8. Westfahl G. The Greenwood Encyclopedia of Science Fiction and Fantasy: Themes, Works, and Wonders. Westport : Greenwood Press, 2005. Vol. 1. 455 p.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ЗАБОРОНИ В НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Євтімова Д. І.

аспірант, викладач кафедри германських і східних мов та перекладу

Міжнародний гуманітарний університет

*Науковий керівник: **Савчук Г. В.***

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри романо-германської філології

та методики викладання іноземних мов

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

У категорії функціонально-семантичної модальності поле спонукання займає своє певне місце. Як відомо, в лінгвістичній літературі модальне макрополе поділяється на два великі функціонально-семантичні поля: поле дійсності й поле недійсності.

У свою чергу поле недійсності розподіляється на три сфери: потенційно ірреальне мікрополе, мікрополе спонукання і мікрополе припущення [1, с. 152].

Кожне з цих мікрополей має властиву для себе систему засобів вираження. Наприклад, основним засобом вираження поля дійсності є індикативний вид дієслова. Основним засобом вираження потенційно-ірреального поля є кон'юнктив, а саме його форми минулого часу.

Імперативна форма дієслова є доміантною у функціонально-семантичному полі спонукання. У мовознавстві закріплена думка, що особливістю мікрополя припущення є його відсутність домінуючої частини у його структурі і значення припущення здійснюється різними мовними засобами.

Навколо імперативного способу дієслова групуються інші конституенти функціонально-семантичного поля спонукання. Сюди, крім компонентів ядра, входить велика кількість периферійних, тобто далеких, маргінальних засобів вираження.

Ці засоби між собою вступають в багатосторонні синонімічні відносини, доповнюють зміст один одного, уточнюють, у відношенні один до одного висловлюють додаткові відтінки значення. Головні